

Și totuși: „Revista Arhivelor“

MARCEL-DUMITRU CIUCĂ

Între publicațiile științifice arhivistice un loc distinct îl ocupă periodicele de specialitate. Primul periodic arhivistic a apărut în Imperiul Habsburgic, în 1806, și s-a intitulat: „Zeitschrift für Archiv – und Registratur – Wissenschaft“¹, după care au fost editate publicații de acest gen în Olanda, Suedia, Spania, Franța, Germania și în alte țări, astfel încât, în zilele noastre, în toate țările există reviste arhivistice, publicate fie de Arhivele țărilor respective, fie de asociațiile arhiviștilor. Așa, de exemplu, arhiviștii francezi editează: „La Gazete des Archives“; cei germani: „Der Archivar“; italienii: „Rassegna degli Archivi di Stato“ și „Archivi e Cultura“; americanii: „The American Archivist“; englezii: „Archives“ și „Journal of the Society of Archivists“, și altele, iar Consiliul Internațional al Arhivelor: „Archivum“.

Și în România s-a simțit nevoia unui periodic de specialitate, preocupări în acest sens manifestându-se la puțin timp după crearea instituției moderne a Arhivelor Statului, la 1831. O primă încercare s-a făcut în 1865–1866 și titlul dat întâiului periodic arhivistic românesc a fost „Revista Arhivelor Statului Român“, cu subtitlul: „Publicație a Direcției Generale a Arhivelor“.

Inițiativa primului periodic arhivistic românesc a aparținut lui Cezar Bolliac, director general al Arhivelor Statului între anii 1864–1866. Din păcate, această revistă nu s-a difuzat.

A venit apoi rândul lui Gr. N. Manu, director general între anii 1866–1869 și 1870–1871, să dezvolte ideea lui Bolliac. Gr. N. Manu, în *Regulamentul pentru organizarea serviciului arhivelor*, din 4 martie 1869, întocmit de el, dar apărut după ce părăsise conducerea instituției², în art. 9, între atribuțiile directorului general a introdus datoria ca acesta „să dea la lumină, cu cheltuiala Statului, actele privitoare la istoria țării, în o publicațiune periodică“ ale cărei titlu, plan și conținut trebuia să fie aprobate de Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice³, de care depindeau Arhivele atunci.

După Gr. N. Manu, ideea unei publicații periodice arhivistice a fost preluată de C. D. Aricescu, care, la 3/15 mai 1869, cerea Ministerului Instrucțiunii aprobarea pentru reparația revistei inițiate de Cezar Bolliac. În răspunsul Ministerului se preciza și titlul acesteia: „Revista Istorică a Arhivelor României“. Deși s-a început tipărirea chiar din 1869, prima fascicolă a ei a apărut în 1873, conținând *Condica de venituri și cheltuieli a Vistieriei din timpul lui C. Brâncoveanu*⁴. În *Introducerea* la noua revistă, C. D. Aricescu, invocând art. 9 din Regulamentul Arhivelor, amintit mai sus, arată că, până a se pune în ordine

¹ Aurelian Sacerdoțeanu, *Arhivistica*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1970, p. 27; v. și Tudor Mateescu, „Revista Arhivelor“ – *reper în timp*, în „Revista Arhivelor“, an LXXI, vol. LVI, nr. 1/1994, p. 9.

² Mihail Fănescu, *Grigore N. Manu*, în *Figuri de arhiviști*, București, 1971, p. 139.

³ Regulamentul a fost publicat în „Monitorul Oficial“, din 7/19 martie 1869, p. 323; v. *Arhivele Statului – 125 ani de activitate*, București, 1957, p. 193–196.

⁴ Mihail Fănescu, „Revista Arhivelor“ (*seria veche*) și „Hrisovul“, în „Revista Arhivelor“, an XII, 1969, nr. 1, p. 328.

inventarul cronologic al actelor de interes istoric aflate în Arhiva Statului, lucrare începută de predecesorul său și pe care el o continua, pentru ca acestea să se poată „publica într-un mod sistematic“, într-o publicație periodică, a crezut de cuviință să editeze *Condica Vistieriei*.

În anul 1874, a apărut și broșura I a „Revistei istorice a Arhivelor României“, în care s-a publicat un *Indice de documentele aflate în Arhiva Statului și nepublicate încă*, iar în 1876 a văzut lumina tiparului și broșura a II-a (ambele conținând rezumatele a 2353 documente dintre anii 1560–1742).

După anul 1876, și această revistă a Arhivelor și-a încetat existența.

Legea Arhivelor Statului din 1925, în art. 14, conținea obligația ca: „să se redacteze o revistă oficială a Arhivelor Statului, care va trata toate problemele în legătură cu organizarea și funcționarea acestei instituții și va cuprinde studii și cercetări în domeniul disciplinelor științifice ce au ca obiect de studiu documentele, pecețile și orice alt material de arhivă“⁵.

Deci: „Revista Arhivelor“, al cărei prim volum a apărut în 1924⁶. Cu aceasta, căutările începutului de drum s-au încheiat. Noua revistă și-a definit programul și structura chiar în primul număr, prin editorialul inițiatorului ei, Constantin Moisil, intitulat: *Un program de muncă*.

„Revista Arhivelor“, cu apariții neregulate în primii ani, a existat până în 1947, la început sub redacția lui C. Moisil (1924–1937), apoi sub aceea a lui A. Sacerdoțeanu (1939–1947)⁷. În anul 1947, periodicul arhivistic românesc și-a încetat apariția, dar a reapărut în 1958, sub același titlu: „Revista Arhivelor“ (serie nouă), „Organ al Direcției Generale a Arhivelor Statului“. Noua serie a „Revistei Arhivelor“ și-a dus existența până în anul 1994, când, din păcate, din motive independente de voința arhiviștilor, a fost nevoie să-și schimbe titlul, numindu-se „Arhiva Românească“, numire nefericit aleasă, deoarece imita pe aceea a revistei editate, în secolul trecut, de M. Kogălniceanu⁸. „Arhiva Românească“, intitulată așa în 1995–1996, a continuat însă, ca structură și preocupări, „Revista Arhivelor“.

Organul de specialitate al Direcției Generale a Arhivelor Statului s-a înscris în rândul publicațiilor apreciate de critica de specialitate din țară și străinătate, prestigiul ei datorându-se atât colaboratorilor – specialiști ai Arhivelor, istorici, muzeografi, bibliotecari –, cât și temelor tratate. În „Revista Arhivelor“ s-au publicat studii din domeniile arhivisticii și ale celorlalte științe speciale ale istoriei, studii de istorie, numeroase documente etc.⁹

Avem satisfacția ca, începând cu acest număr, să redăm organului de specialitate al Direcției Generale a Arhivelor Statului, devenită, din 1996, Arhivele Naționale, titlul consacrat: „Revista Arhivelor“. Nu am socotit o întrerupere în apariția ei „accidentul“ care a avut loc în 1995–1996, volumele urmând numerotarea în continuarea anului 1994. Revista apare în două numere pe an.

⁵ *Ibidem*.

⁶ A apărut, probabil, în 1926, căci pe copertă are înscrisi anii: 1924–1926.

⁷ Tudor Mateescu, Ioana Burlacu, Gabriela Mărășoiu, *Publicațiile Arhivelor Statului (1860–1977). Bibliografie analitică*, București, 1978, p. 166.

⁸ Revista „Arhiva Românească“ a lui M. Kogălniceanu a apărut la Iași, în două serii: prima serie, în două volume – I–II (1840–1845), iar seria a doua, sub patronajul „Fundăției Culturale Mihail Kogălniceanu“, conținând vol. III–X (1939–1946).

⁹ Pentru acestea, vezi: Constantin Bălan, „Revista Arhivelor“ la 70 de ani de apariție (1924–1994), în „Revista Arhivelor“, an LXXI, vol. LVI, nr. 1/1994, p. 13–46; Mioara Tudorică, „Revista Arhivelor“, 1924–1985. *Bibliografie tematică*, București, 1988.